

Naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsut ilikkagaqarfiunerusumik qanoq isiornikkut ilinniartinneqartarnissaannik aammalu immikkut sullinneqartarnissaat sutigut pitsanngorsaavigissanerlutigu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasorta, Ruth Heilmann Siumut)

Akissuteqaat

(Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Nunanillu Avannarlernik Suleqateqarnermut Naalakkersuisoq)

Naalakkersuisut naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsut ilikkagaqarfiunerusumik qanoq iliornikkut ilinniartinneqartarnissaannik aammalu immikkut sullinneqartarnissaat sutigut pitsanngorsaavigneqarsinnaanersoq apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut qujassutigaat

Aallaqqaasiullugu ilisimatitsissutigissavara akissut una aamma oqaluserisassamut tullermut tassalu Andreas Uldummip inuusuttut inersimasullu akornanni naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsut aamma atuarnermik allanermillu ajornartorsiuteqartut pillugit nuna tamakkerlugu iliuusissanik pilersaarusiornissamut Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuutaanut (UKA immikkoortoq 131-mut) akissutaasoq.

Nunatsinni innuttaasut qanoq amerlatigisut atuarsinnaanermikkut aamma/imaluunniit allassinnaanermikkut ajornartorsiuteqarnersut ullumikkut kisitsisaatigineqanngilaq. Danmarkimi nalilerneqarpoq sulisinnaasut 5-15%-it akornanni amerlassusillit atuarsinnaanermikkut imaluunniit allassinnaanermikkut assigiinngitsumik annertussusilimmik ajornartorsiuteqartut. Kisitsisit taakkua nunatsinni atoraanni tamanna inuit 2000-8000-it missaat taama ajornartorsiuteqarnissaannut naapertuuppoq. Kisitsilli tamanna qaffasinnerusinnaavoq nunatsinni sulisussat ilinniarsimanngitsut amerlanerat eqqarsaatigalugu. Atuarsinnaanermik allassinnaanermillu piginnaasaqannginneq inuit amerlasuut ulluinnarni inuunerminni sulinerminnilu pitsaanerpaamik ingerlaniarnerannut ajornartorsiortitsivoq.

Naalakkersuisut naalakkersuisoqatigiinnissamik isumaqatigiissutaanni takuneqarsinnaasutut aamma pingaartuuvoq Nunatsinni atuarniarnermikkut allanniarnermikkullu ajornartorsiuteqartut immikkut iliuuseqarfigineqarnissaat. Taamaammat Naalakkersuisut ilaatigut Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliap innersuussutai aallaavigalugit kissaatigaat ilinniartitaanerit aaqqissuuteqqinneqassasut. Aaqqissuusseqqinnerit qulakkeerniassavaat inuit ataasiakkaat ilinniagaqarnissamut kajuminnerulernissaat, sulinerup qaffassarneqarnissaa imminullu pilersornerup annertusarnissaa. Suliniummut tassunga ilaavoq siunnerfilimmik inunntu atuarniarnikkut allanniarnikkullu ajornartorsiuteqartunut iliuuseqarnissaq.

Pineqartut ilaannut neqeroorutissanik aaqqissuussinissamut nunarput tamakkerlugu iliuusisatut pilersaaruteqanngilagut. Taamaattorli højskolit efterskolillu ataanni neqeroorutiniq atuutsitsilernissaq sulissutigineqarpoq. 2010-mi ukiakkut suleqatigiissitaliortoqarpoq, taasuma sammisaq pillugu ilisimasanik annertunerusunik pissarsiniarnissaq suliasaralugu. Nunani Avannarlerni isumasioqatigiisitsinissamut atorneqartussanik Nordisk Ministerrådimit

180.000 kr.-inik aningaasaliiffigineqarnissaq suleqatigiissitaliamit iluatsinneqarpoq. Nunani Avannarlerni misilittakkat Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit nunatsinni suliassaqarfimmi tamatumani nuna tamakkerlugu periusissamik ilusilersuinissamut isumassarsiorfiginiarneqarput.

Isumasioqatigiisitsineq tunngavigalugu suliassaqarfimmi siunissami suliniutissanut Naalakkersuisunut nunatsinnit peqataasut kaammattuuteqarput. Kaammattuutit taakku aallaavigalugit suliassaqarfimmi nuna tamakkerlugu periusissamik suliarinninnissamut misiligutitut suliniummik Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfik aallartitsilersaarpoq.

Misiligutitut suliniummi atuarniarnermik ajornartorsiutilinnut aammalu atuarniarnermikkut allanniarnermikkullu sannguequtilinnut neqerooruteqarnissaq aallunneqassaaq aammalu ilinniartitsinermi suliniutinik aalajangersimasunik misilittaasoqassaaq tamatumunnga tapertaliunneqarsinnaalluni Danmarkimi ilinniarsiit suliassaqarfimmik misilittagaqartut suleqatigiinnissamik pitsaanerusemik isumaqatigiissuteqarfiginissaat. Aammattaaq pingaaruteqarpoq ingerlatat aallartinneqartut najukkani atuutilernissaat misiligutitut suliniutikkut qulakkeerneqarnissaat.

Suliniuummik aqutsisussamik atorfinitsisinissaq pilersaarutigineqarpoq, taassuma ukiup ataasip ingerlanerani suliassat makku suliarissallugit:

- Nunatsinni ajornartorsiutip annertussusia pillugu ilisimasamik katersuineq, tamatumani Ilimarfik suleqatigineqarsinnaassalluni.
- Nunani Avannarlerni ilinniartitsinermi atortussat pigineqareersut sorliit atorsinnaanerivut qulaajassallugu kiisalu atortussat kalaallisut nutserneqarnissaat isumagissallugu.
- Suliniutip ataani ingerlatassat assigiinngitsut ingerlanneqarnissaannut siammarsarneqarnissaannullu ilaatigut Nordisk Ministerrådimut aammalu EU-mut aningaasanik qinnuteqarpoq.
- Suliassaqarfimmi ilisimasat pillugit qitiusoqarfimmik pilersitsineq aaqjissuussinerlu. Qitiusoqarfik taamaattoq suliffeqarfiit pioreersut, assersuutigalugu Inerisaavik, Piareersarfiit ilaat, efterskoli, højskoli ilinniarsiitulluunniit allat, ataanni pilersinneqarluarsinnaavoq.
- Inatsisileritooq suleqatigalugu inatsimmi tunngavissat naapertorlugit atuarniarnermik ajornartorsiutillit aammalu atuarniarnerminnik allanniarnerminnillu sannguequtillit ikorfartorneqarnissaannut periarfissat suunersut misissorneqassapput. Tamatumani immikkut isiginiarneqassallutik inuit annertuumik innarluutillit pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 7., 3. november 1994-imeersoq aammalu Piginnaanngorsaaqqinnissamut ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 4, 31. maj 2001-imeersoq.
- Atuartut ilisimasallu pillugit avitseqatigiinnissaq pillugu Danmarkimi pisortatigoortumik suleqatigiinnermik qaninnerusemik pilersitsinissaq, tamatumani ilaatigut eqqarsaatigineqarlutik Københavnimi Taleinstituti aammalu Brande Højskole atuarniarnermik ajornartorsiutilinnik immikkut aallussaartut.

- Ilinniartitsisunik ilinniartitsinissaq pikkorissartitsinissarlu pillugit Ilinniarfissuarmik suleqatigiilerneq, tassanilu ilinniartut kingusinnerusukkut ilinniartitsinermik misilittaasassallutik.
- Atuarniarnermik ajornartorsiutilittut nunatsinni misilittarneqarnissamut periarfissamik pilersitsineq.
- Misiligutitut suliniummi ilinniartitsissutissatut suliniutit aalajangersimasut misiligarneqassapput. Suliniutit taakku assigiinngitsumik qaffasissusilinnik ingerlanneqarsinnaapput aammalu assersuutigalugu meeqqat atuarfii, suliffeqarfiit, højskolit, Piareersarfiit allalluunniit peqataatinneqarsinnaallutik.
- Misiligutitut suliniut naggaserlugu kajumissaarilluni paasititsiniaaneq aallartinneqasaaq, inuit maligassat atuarsinnaanermikkut allassinnaanermikkullu sannguequtilinnut aammalu atuarniarnermik ajornartorsiutilinnut ilinniarnissamut periarfissat ingerlateq-qittassallugit.

Misiligummik suliniummi anguniarneqarpoq inuusuttunut inersimasunullu atuarniarnermik allanniarnermillu ajornartorsiuteqartunut neqeroorutiniq pilersitsinissaq. Misiligummik suliniutikkut suliassaqarfimmi siunissami suliniutissat aqqutissiuunneqarsinnaapput, atuagarsorneq eqqarsaatigalugu aammalu periutsit inissisimaffissallu eqqarsaatigalugit. Misiligummik suliniutip naammassineqarnerata kingorna ilinniartitsinissamik neqeroorutit misiligarneqareersimassapput innuttaasunullu neqeroorutigineqarnissaminut piareerneqarsimassallutik.

Kommunit meeqqat atuarfiannut akisussaasuusut suliniutip ineriartorteqqinneqarnerani soorunami peqataatinneqassapput.

Naalakkersuisut suliniutip aningaasalernissaa Ilinniartitaanermut pilersaarut aqqutigalugu 2011-mut qularnaareerpaat, 2012-miillu siumut ingerlaannarnissaa sulissutigiuassallugu.

Taama oqaaseqarlunga Inatsisartut oqallilluarnissaannik kissaappakka.